

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна українська мова та література»

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 035.041 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) (Англійська мова та друга іноземна)»; 035.043 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька) (Німецька мова та друга іноземна)»

Освітня програма «03 Гуманітарні науки»

Рік навчання 1, семестр 1,2

Форма навчання денна

Кількість кредитів ЄКТС 4

Мова викладання українська

Лектори курсу

доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики та мовної комунікації

Семашко Тетяна Федорівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації

Чумак Тетяна Миколаївна

**Контактна інформація
лектора (e-mail)**

semashko.tat@ukr.net

tchumak27@ukr.net

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3360>.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

	Спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Найменування показників	035.041 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) (Англійська мова та друга іноземна)»; 035.043 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька) (Німецька мова та друга іноземна)»		
Змістових модулів – 3	Освітній ступінь – перший (бакалаврський)	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - не передбачено		1	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		I	II
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: 3, 2 2, 2		Лекції	
		16 год.	14 год
		Практичні, семінарські	
		30 год.	16
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
	30 год.	14	
	Вид контролю:		
		іспит	іспит

Сучасна українська мова – мова державна і для багатьох студентів рідна. Вільне, досконале володіння мовою неможливе без знання її системи, структури, фонетичних, словотвірних, граматичних закономірностей, орфографічних й орфоепічних норм. Українська мова для студентів, які навчаються за спеціальністю «Філологія (Англійська мова, Німецька мова)» є водночас і загальноосвітньою, і спеціальною лінгвістичною дисципліною. Без засвоєння загальнолінгвістичних знань неможлива висока професійна підготовка словесника, свідоме практичне оволодіння українською літературною мовою, набуття практичних навичок використання її виражальних засобів відповідно до сучасних норм, подолання недосконалого білінгвізму студентів, а також набуття уміння вільного спілкування в різних соціокомунікативних сферах.

Мета курсу – поглибити знання студентів із сучасної української мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм глибше оволодіти мовними формами, активізувати їх уміння спілкуватися українською мовою в різних соціокомунікативних ситуаціях.

Завдання:

- ознайомити студентів із структурою та системою української мови, одиницями мовних рівнів; найголовнішими фонетичними явищами; принципами українського правопису; будовою та способами творення слів;
- закріпити знання про моно- та полісемію, типи переносних значень;
- показати відмінності між омонімією та багатозначністю, навчити розмежовувати омонімію від полісемії; навчити аналізувати словникові статті про багатозначні слова та слова-омоніми;
- донести до студентів відомості про синонімію як лексико-семантичне явище, про різновиди синонімів та джерела синонімії;
- проаналізувати явище лексичної антонімії в українській мові, навчити розрізняти типи антонімів, з'ясувати джерела антонімії;
- подати відомості про лексику української мови з погляду її походження, активності вживання, співвіднесеності з певним стилем, емоційним забарвленням;
- ознайомити студентів з поняттям про фразеологічні одиниці, їх різновиди з погляду семантики, відповідно до граматичного складу;
- висвітлити системні зв'язки, явище варіантності у фразеології та джерела фразеології української мови; з'ясувати мовностильові особливості фразеологізмів;
- ознайомити з основними класифікаціями словників та будовою словникових статей у лексикографічних працях різного типу;
- поглибити знання студентів про самостійні частини мови та їхні граматичні особливості, про частиномовний статус прийменника, сполучника, частки, вигуку;
- поглибити знання студентів про словосполучення; типи словосполучень;
- з'ясувати питання про структурні, прагматичні та інтонаційні особливості простого речення та його пунктуацію;
- розширити уявлення студентів про елементарне складне речення та багатокомпонентне складне речення (будова, семантико-синтаксичні відношення між частинами, особливості пунктуації).

Загальні компетентності (ЗК):

- 1) Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- 2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- 3) Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- 4) Здатність бути критичним і самокритичним.
- 5) Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- 6) Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- 7) Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- 8) Здатність працювати в команді та автономно.
- 10) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- 11) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- 12) Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- 1) Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- 2) Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- 3) Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).
- 6) Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- 7) Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).
- 9) Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною мовою.
- 10) Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- 11) Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Програмні результати навчання:

- 1) Здатність до організації ділової комунікації.
- 2) Знання та розуміння сутності інформації та інформаційних процесів, їх джерел, особливості взаємодії носіїв інформації, вміння оперувати інформацією, обстоювати власні права і свободи як носія і реципієнта інформації, організувати та управляти комунікаційними потоками і каналами.
- 3) Знання та розуміння особливостей дискурсу науково-технічного спілкування (аграрний аспект) в англійській та українській мовах; основні принципи передачі в перекладі лексико-граматичних та жанрово-стилістичних особливостей матеріалів аграрної сфери; базові поняття та категорії лінгвістики тексту.
- 4) Знання та розуміння основ закладання та етапів формування української державності, обставин і умов, що супроводжували і супроводжують згаданий процес, вміння грамотно та послідовно обстоювати факт української

державності, враховувати в практичній активності висновки, винесені з осмислення особливостей становлення української державності.

5) Знання та розуміння базових елементів та основ філософської думки, вміння послуговуватися у повсякденному житті та діяльності критичним мисленням, спираючись на апробовані здоровим глуздом правила і принципи, сформовані в ході суспільної практики; послідовно та аргументовано формувати і висловлювати бачення з того чи іншого предмету.

6) Знання та розуміння орфографічних, морфологічних, лексичних, стилістичних, синтаксичних та пунктуаційних норм сучасної української літературної мови; жанрів професійного спілкування та їх основних комунікативних ознак, володіти культурою діалогічного та політологічного мовлення; вміння здійснювати структурно-стилістичний аналіз і корегувати тексти відповідно до норм української літературної мови.

7) Знання та розуміння особливостей формування етнокультурної ідентичності, ключових елементів ідентичності та їх характеристики, вміння аналізувати етнокультурну спадщину та набутки, послуговуватися особливостями тієї чи іншої етнічної культури у процесі взаємодії з її носіями.

8) Знання та розуміння ключових та часто вживаних лексичних та фразеологічних одиниць відповідно до програмної тематики; граматичних категорій усіх частин мови та особливостей вживання дієслів у відповідному часі й стані, володіння базовими поняттями та положеннями загальної фонетики англійської мови, правильно вимовляти звуки англійської мови, опанувати правильну інтонацію речень англійською мовою; застосовувати наявні у матеріалі програмних підручників мовні зразки у монологічному та діалогічному мовленні; демонструвати знання видо-часових форм і категорій стану дієслів; основних категорій іменника, прикметника, прислівника; типів речень; функцій артиклів і ефективно застосовувати ці знання в спілкуванні.

9) Знання та розуміння основних лексикологічних явищ і закономірностей; необхідної термінології з курсу; специфіки процесу номінації в англійській та українській мовах; підходи до класифікації лексем української та англійської мов, вміння здійснювати порівняльну класифікацію лексем англійської та української мов за стилістичним, функціональним критеріями; визначати тип та засоби номінації лексем порівнювальних мов; робити словотворчий та семантичний аналіз слова.

10) Знання та розуміння базових понять та категорій фонології, лексикології, морфології та синтаксису англійської та української мов та основні методи і способи їх вивчення в контрастивному аспекті, вміння самостійно аналізувати основні аломорфізми фонологічних, лексикологічних, морфологічних та синтаксичних систем німецької та української мов; розпізнавати граматичні явища та вміти їх адекватно відтворювати чи заміщувати в мові перекладу.

11) Знання та розуміння базових понять та термінів, що стосуються міжмовної ділової комунікації; стратегій усної та писемної ділової комунікації та мовних засобів її відтворення, вміння складати різні види ділових паперів та здійснювати їх адекватний переклад англійською та українською мовами; використовувати відповідні стратегії ділового спілкування під час проведення міжнародних нарад, презентацій, переговорів тощо.

12) Знання та розуміння основних понять комп'ютерної лексикографії, принципів складання словників, принципи організації лексикографічної інформації в електронних системах, вміння працювати з системами обробки комп'ютерної лексикографічної інформації і використовувати теоретичні положення лексикографії для вирішення практичних професійних завдань.

13) Знання та розуміння видів сучасних інформаційних технологій

оброблення, зберігання та передачі інформації, їх характеристики; основ організації інформації в Internet; основ безпеки даних та захисту інформації; системних аспектів інформатизації організацій; основних класифікацій інформаційних систем та їх характеристики, вміння вибрати інформаційні технології для обробки інформації; розробляти структуру проекту, виконувати управління ресурсами проекту в середовищі MS Project; розраховувати параметри мережної моделі.

14) Знання та розуміння головних теоретичних понять термінознавства, структурних особливостей мовної системи української мови, первинних та вторинних знакових систем, етапів становлення та розвитку термінознавства як науки; лексико-граматичних характеристик термінів, вміння самостійно аналізувати мовний матеріал і робити висновки, застосовувати різні методи і прийоми аналізу для конкретних термінологічних одиниць мови спеціальності.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1. Фонетико-орфографічна система сучасної української мови та її лексико-семантичний і фразеологічний рівні				
Тема 1. Фонетика й фонологія сучасної української мови та використання їхнього потенціалу в перекладацькій Класифікації голосних і приголосних звуків. діяльності.	2/5	Знати предмет і поняття фонетики; зв'язок фонетики з іншими лінгвістичними дисциплінами. Знати класифікаційну схему голосних і приголосних. Розрізняти фонетичну та фонематичну транскрипції.	Письмова відповідь на теоретичне питання	5
Тема 2. Сегментні та суперсегментні одиниці фонетичної системи.	2/4	Знати поняття про сегментні та суперсегментні одиниці фонетичної системи.	Виконання самостійної роботи (зокрема, на elearn)	10

Склад як одиниця фонетики. Наголос як одиниця фонетики. Словесний наголос, його функції. Акцентологія. Пауза. Інтонація.		Засвоїти правила поділу слів на склади.		
Тема 3. Графіка як галузь знань про співвідношення букв і фонем. Графічні засоби української мови.	2/-	Знати історію становлення української графіки. Засвоїти особливості української абетки.	Міні-диктант	5
Тема 4. Лексикологія сучасної української мови. Розшарування української лексики. Джерела української фразеології. Українська лексикографія.	2/4	Знати склад лексики сучасної української мови. Розуміти взаємодію лексичного запасу сучасної української мови та специфіку його використання при перекладі. Уміти працювати зі словниками.	Робота зі словниками	10
Модуль 2. Граматичний устрій сучасної української мови				
Тема 5. Морфеміка та словотвір як вчення про структуру слова. Морфемна структура слів. Загальна характеристи- ка способів словотвору.	2/3	Знати основні поняття морфеміки та словотвору. Розрізняти дериваційні та формотворчі афікси. Застосовувати потенції способів словотвору сучасної	Тестове завдання (зокрема, на elearn)	10

		української літературної мови у практиці перекладних текстів.		
Тема 6. Граматики як наука про будову мови. Основні поняття граматики. Принципи класифікації частин мови.	2/6	Знати основні поняття граматики; принципи класифікації частин мови. Усвідомити проблеми виділення частин мови. Володіти правилами стилістичного використання частин мови.	Письмова відповідь на теоретичне питання	10
Тема 7. Синтаксис словосполучення і речення.	2/4	Засвоїти відомості про словосполучення та речення. Усвідомити синтаксичні зв'язки у словосполученні та реченні. Вміти застосовувати синтаксичні можливості мови у текстах різного стильового призначення.	Виконання самостійної роботи (зокрема, на elearn)	10
Тема 8. Мовні норми: орфоепічні, граматичні, орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української мови. Основи	4/4	Засвоїти орфоепічні та орфографічні норми. Знати принципи українського правопису. Усвідомити принципи	Виконання самостійної роботи (зокрема, на elearn)	10

української пунктуації.		української пунктуації. Знати систему розділових знаків та їхні основні функції.		
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзаменів заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу – плагіат заборонений.
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за подвійним дипломом, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в он-лайн режимі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Рекомендована література Базова

1. Баденкова В., Зинякова А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Миколаїв : МНУ, 2017. 279 с.
2. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова: Синтаксис. Київ : Академія, 2012. 270 с.
3. Бондар О.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посібн. Київ : Академія, 2006. 367 с.
4. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2012. 160 с.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови. Академічна граматики української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.
6. Глазова О. П. Українська орфографія : навчальний посібник. Харків : Веста : Ранок, 2005. 384 с.
7. Глуховцева К.Д. Складні питання сучасної української літературної мови : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2008. 260 с.
8. Городенська К. Г., Кочукова Н. І., Куцак Г. М. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові. Київ; Слов'янськ : Маторін, 2006. 83 с.
9. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2014. 124с.
10. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підр. для студ. вищ. навч. заклад. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
11. Гуйванюк Н.В. Українська мова. Схеми, таблиці, тексти: навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Львів : Світ, 2005. 304 с.
12. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : ТОВ „ВКФ „БАО”, 2011. 992 с.
13. Зинякова А.А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія: навчально-методичний посібник. Миколаїв : Видавництво НУК, 2011. 163 с.
14. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Літера ЛДТ, 2011. 560 с.
15. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вид. 2-е, уточн. і доп. Вінниця: Поділля-2000, 2003.
16. Мойсієнко А. К., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник. Київ : Знання, 2010. 374 с.
17. Наконечна Л. Б. Сучасна українська мова: Фонетика. Орфоепія. Морфонологія. Графіка. Орфографія: посібник. Видання 2-е, доповнене і перероблене. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 108 с.
18. Плющ М.Я. Граматики української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е видання, доповнене. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
19. Спанатій Л. С., Тимченко М.П. Фонетика, фонологія, орфоепія, графіка й орфографія: навчальний посібник. Миколаїв : МДУ, 2004. 112 с.
20. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л.І. Мацько, М. Я. Плющ, Н.І. Тоцька [та ін.]. / За ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.

21. Сучасна українська літературна мова : підручник / За ред. О. Д. Пономарева. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
22. Сучасна українська літературна мова : підручник / М. Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н. Я. Грипас [та ін.] / За ред. М. Я. Плющ. Київ : Вища школа, 2009. 430 с.
23. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко [та ін.]. Київ : Знання, 2013. 340 с.
24. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посібн. / О.І. Бондар, Ю.О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. Київ : Академія, 2006. 367 с.
25. Ужченко В. Д. Сучасна українська літературна мова : навч. комплекс : посіб. Для студ. філол. спеціальностей. 2-ге вид., випр. і доп. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. 299 с.
26. Шкуратяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навч. посіб. Київ : Вища школа, 2010. 823 с.
27. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ : Академія, 2004. 406 с.
28. Ющук І.П. Українська мова : посібн. для студентів вишів. Київ : Вища школа, 2004. 623 с.

Допоміжна література

1. Барчук В. М. Проблема статусу безсполучникових складних речень. *Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2009.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. Київ : Либідь, 1993. 336 с.
3. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. 154 с.
4. Вербич Н. Напрями дослідження інтонації. *Українська мова*. 2006. №1. С. 82–90.
5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ, 1982.
6. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ : Рад. шк., 1990. 284 с.
7. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови. Київ : Унів. Вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
8. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1988. 256 с.
9. Дубічинський В.В. Українська лексикографія: Історія, сучасність та комп'ютерні технології: Навчальний посібник. Харків, 2004. 164 с.
10. Дудик П. С. Синтаксис української мови : [підручник]. Київ : ВЦ „Академія”, 2010. 380 с.
11. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
12. Задорожний В. Проблеми наголошення: від теорії до практики мовнокористування. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 5. С.146–152.
13. Задорожний В. Б. Як наголошення збагачує мову. *Культура слова*. 2002. Вип. 60. С. 18–23.
14. Заборна М. С. Просте речення. Складні випадки аналізу. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 126 с.
15. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови : навч. посіб. для студ. гуманіт. фак.ун-тів і пед. ін-тів України. Київ : НМК ВО, 1992. 400 с.
16. Космеда Т.А. Графічні системи слов'янських мов: взаємовплив та прагматика. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. Вип. 266. Т. 278. С. 63–67.

17. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів, 2005. 175 с.
18. Масицька Т. Є. Теорія залежностей у сучасному синтаксисі. *Волинська філологічна: текст і контекст: зб. наук. пр./упоряд. І. П. Левчук*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. Вип.14. С.133–143.
19. Масицька Т. Є. Функційна диференціація інструментальних семантикосинтаксичних відношень. *Волинська філологічна: текст і контекст. Лінгвостилістика XXI століття: стан і перспективи: зб. наук. пр. /упоряд. І. П. Левчук*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 17. С.168–180.
20. Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В. Евфонічність української мови. Рідні джерела. *Освітній науково-методичний журнал*. Київ, 2003. №2. С. 23–25.
21. Ражда О.Т. Евфонія в системі засобів виразності мовлення. *Вивчаємо українську мову та літературу*. № 26 (354) вересень 2013 р.
22. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. Київ, 2001. 392 с.
23. Рябченко В. Мова як засіб творення соціальної дійсності. Київ : Фітосоціоцентр, 2011. 244 с.
24. Сербенська О.А. Складні випадки наголошування слів. *Урок української*. 2004. № 7. С. 24–26.
25. Скляренко В. Г. Історія українського наголосу. Іменник. Київ : Наукова думка, 2006. 710 с.
26. Скляренко В.Г. Історія українського наголосу. Дієслово. Київ : Наукова думка, 2017. 703 с.
27. Ткаченко О. Українська мова: сьогодення й історична перспектива. Київ : Наук. думка, 2014. 512 с.
28. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів : Свічадо, 2004. 103 с.
29. Пархонюк Л. М. Складне речення в українській мові. Багатокомпонентні конструкції [Текст] : теорія, тренувальні вправи, зразки синтаксичного розбору. Вид. 2-е, перероб. і доп. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 80 с.
30. Тишківська Н. Я. Іменникові словосполучення: синкретичні смислові відношення між компонентами. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2006. Вип. XI-XII.
31. Тишківська Н. Я. Складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними. *Джерела: Науково-методичний збірник*. 1997. № 3.
32. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові. Київ : Рад. шк., 1984. 158 с.
33. Дудник З. В. Складоподіл в українському мовленні у зв'язку з цілісною організацією складу і слова. *Українська мова і література в Київському університеті: Збірник наукових студій, присвячених 80-річчю кафедр україністики*. Київ, 1999.
34. Ожоган В.М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ : НАН України. Ін-т укр. мови, 1997. 231 с.
35. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ : Наук. думка, 1973. 280 с.

Довідкова література

1. Библів Н.І. Букву «Г» не забувайте. Тлумачний словник [Електронний ресурс]. Полтава : ПОППО, 2009. 75 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики.

Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 896 с.

4. Волощак М. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2000. 128 с.

5. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник. Київ : Либідь, 1995. 192 с.

6. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання. Київ. 1989. 217 с.

7. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2004. 448 с.

8. Горпинич В. О. Словник географічних назв України (Топоніми та відтопоніми прикметники): Близько 25000 слів. Київ : Довіра, 2001. 526 с.

9. Городенська К. Граматичний словник української мови: сполучники. Херсон : Вид-во ХДУ, 2007. 340 с.

10. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. Львів, 2007. Київ : Знання, 2004. 367 с.

11. Довідник з культури мови / За редакцією С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища школа, 2005. 395 с.

12. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с.

13. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2004. 202 с.

14. Калачник В. С., Савченко Л. Г. Українсько-російський словник наголосів. Харків : Каравела, 1997. 112 с.

15. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови», 2-ге видання доповнене й опрацьоване. Київ : «Українська Книга», 2000. 480 с.

16. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ : Либідь, 2017. 656с.

17. Новий український правопис. Київ : ТОВ «Центр учбової літератури», 2019. 282 с.

18. Орфоепічний словник / Уклад. М. І. Погрібний. Київ: Рад. школа, 1984. 629 с.

19. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / Уклад.: М. М. Пещак та ін. Київ, 2001. 123 с.

20. Російсько-український словник : у 4 т. / І. С. Гнатюк, С. І. Головащук, В. В. Жайворонок та ін. Київ : Знання, 2011–2014.

21. Російсько-український словник-довідник. Київ : Довіра, 2005. 941 с.

22. Словник труднощів української мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ. 1989. 219с.

23. Словник української мови. Ред. В. В. Жайворонок. — Київ : Просвіта, 2012. 1320 с.

24. Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наукова думка, 2003. 1096 с.

25. Струганець Л. В. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль : Навч. кн. «Богдан», 2000. 88 с.

26. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник. Київ. 2003. 195 с.

27. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.

28. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / За ред. Л. М. Полюги. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Довіра, 2002. 1006 с.

Інформаційні ресурси

1. Словник української мови online: у 20 т. / Томи 1-8. (А-Мішурний) [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://services.ulif.org.ua/exp/Entry/index?wordid=1&page=0>
2. «Словники України» on-line [Електронний ресурс]. Режим доступу :
<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
3. Словник української мови online: у 20 т. / Томи 1-10. (А-Обміль) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ulif.org.ua>
4. Сайт Український мовно-інформаційний фонд НАН України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ulif.org.ua/>
5. Лінгвістичний портал «Mova.info» [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://www.mova.info/Page.aspx?l=61>.
6. Словник української мови. У 20-ти т. / Український мовно-інформаційний фонд НАН України; за ред. В. М. Русанівського. — Київ: Наукова думка, 2010. — Т.1. А — Б. — 911 с. Онлайнний доступ до перших шести томів. Томи 1-9: Переглянути онлайн.
7. Універсальний словник-енциклопедія (УСЕ) на сайті Словопедія.
8. Вікісловник uk.wiktionary.org. Переглянути онлайн.
9. ГРАК, Генеральний регіонально анотований корпус української мови. Переглянути онлайн.
10. Український національний лінгвістичний корпус. Онлайн.
11. Корпус інтернет-текстів українською мовою. Онлайн.
12. Корпус української мови з порталу Мова.інфо. Онлайн.
13. Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України: Український лінгвістичний портал — Словники України Online.
14. Українські словники он-лайн: орфографічний, тлумачний, синонімів rozum.org.ua.
15. Українські словники на лінгвістичному порталі mova.info.
16. Українські словники на сайті Словопедія.
17. Багатомовний онлайн словник Glosbe.
18. Портал словників української мови СЛОВНИК.ua. Онлайн.
19. Словники української мови онлайн на WorldwideDictionary.org.
20. Публічний електронний словник української мови «УКРЛІТ.ORG». Онлайн.
21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : НБУВ, 2013-2015. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
22. Підручники онлайн. Режим доступу:
 1. <http://kultura-movy>.
 2. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
 3. <http://nepravylno-pravyln0.wikidot.com/>
 4. <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/>
 5. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
 6. <http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
 7. <http://sum.in.ua/>
 8. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
 9. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
 10. <http://www.litopys.org.ua/>
 11. <http://www.mova.info/>
 12. <http://www.novamova.com.ua/>
 13. <http://www.pravopys.net/>
 14. <http://www.r2u.org.ua/>

15. <http://www.rozum.org.ua>
16. <http://www.pereklad.kiev.ua>